

بررسی رابطه جنسیت با نگرش نسبت به عملکرد پلیس بر احساس امنیت (تحقیق در بین شهروندان تهرانی)

تاریخ دریافت: ۱۳۹۰/۸/۱۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۰/۱۰/۵

حسن کلاکی^۱

عزیزالله تاجران^۲

چکیده

مقاله پیش‌رو در پی شناسایی مقایسه نگرش مردان و زنان شهروند در خصوص آثار نقش‌های پلیس بر احساس امنیت است؛ به این معنا که آیا بین نگرش مردان و زنان در برابر آثار نقش‌ها بر احساس امنیت، تفاوت معناداری مشاهده می‌شود یا خیر؟

نگرش جنسیتی از منظر نظریه پردازان جامعه‌شناسی فمینیستی مطالعه شده است و یکی از این نظریه‌ها که معتقد بود بین تفاسیر مردان و زنان در زمینه موضوع مشترک تفاوت معناداری مشاهده می‌شود، مبنای فرضیه تحقیق قرار گرفت.

با استفاده از روش تحقیق پیمایشی، فرضیه تحقیق به آزمون نهاده شد. با استفاده از فرمول کوکران، ۹۸۰ تن به عنوان نمونه تحقیق مورد مطالعه قرار گرفتند. نتایج یافته‌ها نشان داد که بین نگرش مردان و زنان در برابر تأثیر نقش‌های پلیس بر احساس امنیت جامعه، تفاوت معناداری دیده می‌شود. این تفاوت معنادار نه به علت تفاوت جسمانی مردان و زنان و نه به علت تفاوت ضرب هوشی یا تفاوت نقش آنان، بلکه به این دلیل است که مردان و زنان در زندگی اجتماعی و تعاملات خود تجارب متفاوتی دارند که منجر به تفاسیر متفاوت از موضوع مشترک می‌شود.

کلیدواژه‌ها:

جنسیت، احساس امنیت، پلیس، توانمندی، رفتار حرفه‌ای، فعالیت‌های اجتماعی

بیان مسئله

جنسیت، واقعیتی انکارناپذیر در نظام آفرینش است که افراد انسانی را از همان ابتدای خلقت به دو گروه زن و مرد تقسیم کرده است. این تمایز دیرینه از یک سو پایه‌گذار زنجیره حیات بشری و از سوی دیگر زمینه‌ساز رویارویی و مقایسه‌پذیری است که پایان آن هیچ‌گاه فرا نخواهد رسید (هاشمی، ۱۳۸۳: ۲۲۳).

فمینیسم بین جنس و جنسیت تمایز قائل می‌شود. جنس را ذاتی و متأثر از زیست‌شناسی زن و مرد می‌بیند، اما جنسیت را که بیشتر به نقش زن و مرد؛ و زنانگی و مردانگی او باز می‌گردد، کاملاً متأثر از فرهنگ و محیط تلقی می‌کند که با نگرش پدرسالارانه هدایت می‌شود (قمری گیوی، ۱۳۸۶: ۶۰).

تفاوت در جنس، عامل تفاوت در نگرش جنسیت شده است. به عبارت دیگر، مردان و زنان درباره‌ی اکثر پدیده‌های موجود در عالم، تفاوت در نگرش دارند. و این تفاوت در نگرش در خصوص پلیس، شغل پلیسی و نقش‌های پلیس در کل جامعه دیده می‌شود که این تفاوت به لحاظ آماری معنادار است.

مهم‌ترین وظیفه‌ی نیروی انتظامی و حتی حکومت‌ها، تأمین امنیت اجتماعی است و حتی اگر کسانی با بی‌اعتقادی با نظریه‌ی دولت رفاه در دخالت مستقیم، برای تأمین رفاه و آسایش آحاد مردم جامعه و ایجاد عدالت اجتماعی منکر وظیفه دولت و معتقد باشند که این هدف باید بدون مداخله‌ی مستقیم دولت‌ها از طریق تنظیم روابط صحیح اقتصادی و ارائه امکانات آموزشی لازم و نظایر آن فراهم گردد، کم‌تر کسی است که منکر وظیفه‌ی اصلی دولت‌ها در تأمین امنیت مردم باشد. به عبارت دیگر اصل حاکمیت دولت‌ها و جوامع، مبتنی بر نیاز مردم به برخورداری از امنیت بوده است و در صورت فقدان این امر، مردم نیازی به گرد هم شدن و تشکیل جوامع و اعطای برخی از اختیارات نامحدود به دولت‌ها در مقابل برخوردار شدن از امنیت را نمی‌دیدند.

بنابراین، اهمیت امنیت و تحقق آن در جوامع گوناگون، هر جامعه‌ای به فراخور امکانات و شرایط خود، نهادهایی را جهت رسیدن و تحقق کامل امنیت در جامعه تشکیل داده است که هر یک وظایف خاصی در این زمینه بر عهده دارند، که از جمله مهم‌ترین آنها می‌توان به سازمان انتظامی جوامع، یعنی پلیس اشاره نمود. با توجه به آنچه در بیان مسئله به نگرش جنسیت و نقش‌های نیروی انتظامی و پلیس اشاره شده؛ اکنون این سوال تحقیقی مطرح می‌شود که آیا بین نگرش زنان و مردان در ارتباط با عملکرد پلیس در افزایش احساس امنیت شهروندان، تفاوت دیده می‌شود یا خیر؟

اهمیت و ضرورت تحقیق

از چند جنبه موضوع تحقیق حاضر از اهمیتی چشم‌گیر برخوردار است.

۱. از منظر جامعه‌شناسی زنان، ویژگی‌های مردانه و زنانه با وجود نقش پلیسی در جامعه نیز همچنان در جای خود محفوظ است. به عبارت دیگر، تفاوت نقش جنسیتی پلیس مرد و زن قابلیت تحلیل جامعه‌شناسانه دارد.
۲. در برخی از موارد نظیر تشکیل پلیس زنان و کودکان، حضور پلیس زن از اهمیتی شایان برخوردار است؛ از این منظر، توجه به پلیس زن و مطالعه نگرش جامعه به جایگاه آنان، در تحقیقات ضروری به نظر می‌رسد.
۳. تحقیقات بسیار اندکی در خصوص پلیس زن و نقش آنان در پیشگیری از جرایم اجتماعی در ایران انجام شده است.

بنابراین مطالعه تفاوت نقش پلیس زن و مرد و جایگاه دقیق آنان در جامعه ضروری به نظر می‌رسد که بدون اجرای تحقیقات، دستیابی به حقیقت غیر ممکن است؛ لذا تحقیق حاضر در پی شناسایی نگرش جامعه به این موضوع است.

تحقیقات تجربی پیشین

- ۱- نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران (ناجا) در سال ۱۳۸۳، به منظور بررسی میزان احساس امنیت ساکنان حاشیه کلانشهر تهران و همچنین بررسی عملکرد

نیروی انتظامی از دیدگاه آنان، اقدام به نظرسنجی نمود. جامعه آماری این نظرسنجی کلیه شهروندان بیش از پانزده سال ساکن حاشیه تهران بزرگ و حجم نمونه ۸۱۸ تن بوده است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه بوده، که با استفاده از نرم‌افزار **SPSS** تجزیه و تحلیل شده است. نتیجه این نظرسنجی بیان‌کننده این است که بین متغیرهای سن، جنس، وضعیت تأهل، تحصیلات و میزان درآمد با میزان احساس ناامنی رابطه برقرار است.

این تحقیق نقاط ضعفی دارد، از جمله: فاقد انسجام یک کار علمی است. با آغاز بیان مسئله و مشکلاتی که در این باره پدیدآمده به طرح یک رشته پرسش در قالب پرسشنامه پرداخته و تأثیر شماری از متغیرها مانند سن، جنس و غیره را بر احساس ناامنی بررسی کرده است. همچنین فاقد چارچوب نظری است. بدون اینکه قسمتی از مطالعه را به آوردن نظریات گوناگون در این باره، یعنی امنیت و احساس ناامنی اختصاص دهد، پروژه (طرح) خود را پایان یافته و کامل دانسته است. این طرح ظاهراً به احساس ناامنی می‌پردازد. در این جا محققان بدون اینکه به ابعاد عینی و ذهنی امنیت اشاره‌ای داشته باشند و احساس امنیت را در بعد ذهنی مورد کاوش قرار دهند، به طرح سؤالات و اجرا نمودن آن در عمل اکتفا نموده‌اند.

۲- به سفارش معاونت اجتماعی ناجا در سال ۱۳۸۲ تحقیقی با عنوان «بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی از دیدگاه شهروندان تهرانی» انجام گرفته است.

در این تحقیق که به شیوه پیمایشی و با نمونه آماری ۱۴۷۵ تن از افراد بیش از هیجده سال مناطق ۲۲ گانه شهر تهران انجام شده از نظریه‌های جامعه‌شناسان استفاده شده است. برخی از نتایج به‌دست آمده عبارت‌اند از: بنابر اظهار اکثر پاسخگویان میانگین میزان امنیت منطقه محل سکونت آنان بسیار پایین بوده است. اکثر پاسخگویان نقش خانواده را به عنوان یک نهاد آموزشی در قیاس با سایر نهادها در تولید و استقرار امنیت در جامعه بسیار مهم‌تر تلقی نموده‌اند. اکثر پاسخگویان عملکرد نیروی انتظامی را در استقرار امنیت، موفقیت‌آمیز ارزیابی نموده‌اند؛ متغیر

میزان درآمد افراد پاسخگو هم با احساس امنیت آنان رابطه معنادار داشته است. در مجموع، از یافته‌های این تحقیق می‌توان دریافت که اگرچه میزان امنیت اجتماعی شهروندان تهرانی پایین است، ولی در مقایسه با گذشته بهبود و افزایش یافته است. در این تحقیق بخش نظری به طور بسیار خلاصه آمده است. بدون اینکه به تحول معنا و مفهوم امنیت پردازد، به صرف تعاریفی که اندیشه‌ورزان گوناگون از امنیت داشته‌اند، اکتفا نموده است. و از نظریه پردازان برجسته امنیت اجتماعی که بعد از دهه ۱۹۸۰ ظهور نموده و در حلقه کپنهاگ گردهم آمده‌اند، غفلت نموده است؛ اما نکته مثبت این پژوهش انسجام خاصی است که در کل طرح پی گرفته می‌شود. اختصاص بخشی از کار به طرح مسئله، داشتن چارچوب نظری، آوردن روش مطالعه بعد از آن و سرانجام نتیجه‌گیری از موضوع بررسی شده، از مزایای این تحقیق است.

۳- پژوهش دیگری با عنوان «بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی از دیدگاه شهروندان تهرانی» به‌همت مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران (اِی‌سِپا) در سال ۱۳۸۲ انجام گرفته است. حجم نمونه این پژوهش ۱۴۷۵ تن از ساکنان هیجده ساله و بیشتر مناطق ۲۲ گانه شهر تهران بوده است. طبق این نظرسنجی جرایمی نظیر، کلاهبرداری، سرقت، خرید و فروش مواد مخدر، تولید مزاحمت برای نوامیس مردم و پدیده دختران فراری و زنان خیابانی به عنوان پنج جرم مهم شهر تلقی شده‌اند. پاسخگویان در وضعیت‌های زیر، احساس بیش‌تری از خطر داشته‌اند. حمل پول نقد به مقدار فراوان، ترک اتومبیل در خیابان بدون قفل و دزدگیر، تردد خانم‌ها به تنهایی در شب، سوار کردن مسافران در خیابان‌های خلوت، خصوصاً در شب و تردد با ماشین‌های مسافربری شخصی در شب؛ این پژوهش از این لحاظ مهم است که بر احساس امنیت اجتماعی تأکید می‌کند و آن را مترادف با امنیت اجتماعی نمی‌گیرد.

۴- پژوهش دیگری با عنوان «شناسایی مشکلات امنیتی- اجتماعی زنان در روابط شهری، مطالعه موردی شهر تهران» است، که به‌همت مریم نجیبی برای دفتر امور بانوان وزارت کشور انجام شده است.

این پژوهش ابتدا نظریه‌های امنیت را برمی‌شمارد و سپس تأکید می‌کند که با نظریه‌های امنیت اجتماعی نمی‌توان به‌طور محدود کار کرد، سپس محقق نظریه ترس از جرم را مطرح و محور کار خود قرار داده است. این پژوهش در پی سنجش میزان ترس و هراس زنان از احتمال وقوع جرم بر ضد آنان است. عواملی همچون ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، پنداشتن پیوند محله‌ای و محیطی چه‌بسا بر ترس از جرم زنان تأثیر بگذارد. روش این پژوهش به روش مصاحبه گروهی و پیمایش صورت گرفته است، ولی روش اصلی همان پیمایش است. محل پژوهش، تهران، واحد پژوهش، زنان چهارده سال و بیش‌تر، روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای و حجم نمونه برای کل تهران ۸۵۰ تن است. یافته‌های این پژوهش به‌طور مختصر موارد زیر را نشان می‌دهد:

- حدود ۷۴ درصد، میزان جرم و جنایت را در جامعه چشم‌گیر می‌دانند؛ حدود ۶۶ درصد با شنیدن جرایم یا خواندن آن در روابط احتیاط می‌کنند؛ حدود ۶۵ درصد زنان راننده با مزاحمت‌های بسیار مواجه شده‌اند؛ حدود ۷۴ درصد هنگام تاریک بودن معابر احساس دلهره کرده‌اند؛ حدود ۶۳ درصد اعلام کرده‌اند که جامعه برای زنان اصلاً امن نیست. این پژوهش در سنجش خود با عنوان ترس از جرم در واقع به‌طور دقیقی امنیت انسانی و امنیت فردی زنان را سنجیده است. و از این لحاظ چه‌بسا مورد توجه باشد، ولی همان‌گونه که خود محقق نیز اذعان کرده، این پژوهش کم‌تر به بُعد امنیت هویت توجه داشته است و از طرف دیگر احساس امنیت برای زنان را سنجیده است.

۵- در تحقیقی با عنوان «ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان» از طریق یافته‌های پیمایش در ۲۸ استان در پاسخ به این سؤال که «شما با اجرای مشاغل و فعالیت‌های پلیس زنان موافقید یا خیر؟» نشان داده که ۳۸/۱ درصد مخالف، ۶/۴ درصد مردد و ۵۵/۴ درصد با اجرای مشاغل و فعالیت‌های پلیس زنان موافق هستند. در مقایسه نگرش جنسیتی، تفاوت معناداری بین مردان و زنان درباره حضور زنان در

فعالیت‌های پلیسی نشان داده شده است (ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان، ۱۳۸۲: ۶۹-۶۵). بنابراین، تفاوت نگرش جنسیتی بین زنان و مردان در برابر پلیس مشاهده می‌شود.

مبانی نظری

تفسیر درست یا نادرست افراد و تجارب آنان از شرایط اجتماعی، همواره احساس امنیت را در طیفی کاذب یا واقعی قرار می‌دهد. گاهی اوقات ساختارهای اجتماعی و انتظامی جامعه، شاخص‌های لازم امنیت بیش‌تری را در جامعه نشان می‌دهد، اما برداشت افراد از فضای اجتماعی یا اطلاعات آنان دربارهٔ دیگران ممکن است آنان را در محصهٔ روانی احساس ناامنی قرار دهد. برخی از افراد جامعه نیز به لحاظ تأمین منافع مورد نظر خویش، یا پذیرش خطرپذیری گوناگون، ناخواسته خود را در معرض احساس ناامنی قرار می‌دهند، که این وضع منجر به احساس ناامنی فرد می‌شود؛ لذا احساس ناامنی افراد تحت تاثیر برداشت غلط از موقعیت‌های گوناگون اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی جامعه قرار دارد و آنان را ناخواسته وارد یک شرایط ناگوار با خطرپذیری بیشتر می‌کند. از این رو افراد جامعه براساس نیازها، علایق، خواسته‌ها، و توان‌مندی‌های شخصیتی و روانی خود در ایجاد، یا از بین بردن احساس امنیت سهمی اساسی دارند. یکی از این عوامل جنسیت است. تفاوت باور زنان و مردان از موضوع احساس امنیت، صرفاً به فضا و شرایط اجتماعی خاصی وابسته نیست. بلکه بیشتر به رویکردهای تاریخی در این زمینه وابسته است. پدرسالاری یا فرهنگ برتری قدرت مردان در برابر زنان، مفهوم متفاوتی از امنیت را در جامعه تولید نموده که هر یک از دو جنس، به شیوهٔ متفاوتی امنیت را احساس نموده‌اند؛ بنابراین، برداشت متفاوتی از امنیت و احساس امنیت مردان و زنان ناشی از ریشه‌های تاریخی در این حوزه است که اساساً در نظریه‌های جامعه‌شناسی جنسیت، سه رویکرد اساسی در تاریخ به وقوع پیوسته است. این نظریه‌های بنیادی در قالب سه دسته

طبقه‌بندی می‌شوند؛ بخشی به نظریه‌های تفاوت، برخی به نظریه‌های نابرابری و دسته سوم به نظریه‌های ستم‌گری معتقدند (ریتزر^۱، ۱۳۸۴: ۴۹۵-۴۷۰).

هر سه دسته از نظریه‌های مذکور فرضیه‌های مخصوص به خود دارند. نظریه نابرابری جنسی بر این باور است که جایگاه زنان در بیشتر موقعیت‌ها، نه فقط متفاوت از جایگاه مردان؛ بلکه از آن کم به‌تر و با آن نابرابر است. نظریه ستم‌گری بر این باور است که زنان علاوه بر نابرابر بودن و تفاوت داشتن با مردان، تحت ستم نیز قرار دارند؛ یعنی تحت قید و بند، تابعیت، تحمیل، سوء استفاده و بدرفتاری مردان به سر می‌برند. نظریه‌های تفاوت بر این باورند که جایگاه و تجربه زنان در بیشتر موقعیت‌ها با جایگاه و تجربه مردان در همان موقعیت‌ها، تفاوت دارد (ریتزر، همان: ۴۶۹).

نگارندگان متن از میان سه نظریه فوق، فرضیه دسته سوم را می‌پذیرند و معتقد است که مردان و زنان در برابر موضوعات مشترک، نگرش‌های متفاوت و معناداری دارند.

مضمون اصلی ادبیات مربوط به تفاوت‌های جنسی در دوران معاصر این است که زندگی روحی درونی زنان در شکل کلی آن با حیات روحی مردان تفاوت دارد. زنان از جهت ارزش‌ها و منافع بنیادی خود (رودیک^۲)، شیوه‌های داوری‌های ارزشی (گیلیگان^۳)، ساخت انگیزه‌های دستاوردی (کافمن و ریچاردسون^۴)، خلاقیت ادبی (گیلبرت و گوبار^۵)، تفنن‌های جنسی (هایت^۶، ردوی^۷ و اسنیتو^۸)، احساس هویت (لاوز و شوارتز^۹) و از نظر فراگردهای کلی آگاهی و ادراک خود (بیکر میلر^{۱۰} و کاسپر^{۱۱})، درباره ساخت واقعیت اجتماعی، بینش و برداشتی متفاوت از مردان دارند (همان).

1 - Ritzer, George

2 - Rudik, 1980

3 - Gilian, Carol, 1982

4 - Goffman, Erving & Richardson, 1982

5 - Gilbert and Gobare, 1979

6 - Highte, 1962

7 - Readwoy, 1984

8 - Snitto, 1983

9 - Lavez and Schwarts, 1979

10 - Baker Miller, 1976

11 - Casper, 1986

الیس روسی^۱ (۱۹۷۹؛ ۱۹۸۳) به بنیادهای زیست شناختی رفتار خاص جنسی توجهی جدی نشان داده است. روسی کارکردهای زیست شناختی متفاوت زنان و مردان را به الگوهای متفاوت رشد هورمونی آنان در چرخه حیات مرتبط می‌داند، که همین امر نیز به سهم خود به تفاوت‌های خاص جنسی در ویژگی‌هایی نظیر حساسیت در برابر نور و صدا و تفاوت‌هایی در ارتباطات نیمکره‌های راست و چپ مغز، منجر شده است. به عقیده او، همین تفاوت‌هاست که زمینه‌ساز الگوهای متفاوت بازی در کودکی می‌شوند؛ همان موضوعی که کارول گیلیان^۲ و رافائلا بست^۳ نیز یادآور شده‌اند (همان: ص ۴۷۱).

یک سلسله عوامل فیزیکی و بیولوژیکی، ویژگی‌های مقدری، جبری و غیراکتسابی مطرح است که زن را از مرد متمایز می‌سازد. مانند: کوچک‌تر و ضعیف‌تر بودن اسکلت‌بندی استخوان‌ها و قامت‌ها، کوچک‌تر بودن حجم قفسه سینه، شش‌ها، قلب و مغز، قدرت ماهیچه‌ها، اندازه آنها و غیره، همچنین بارداری، وضع حمل، شیردهی و جز آن که به ویژگی‌های فیزیولوژی معروف‌اند (ناجی راد، ۱۳۸۲: ۳۷). به گفته هایدنس^۴، زنان در موقعیت‌هایی که به حفظ نظم عمومی مربوط می‌شود؛ به لحاظ جثه و وزن خود آسیب‌پذیر تلقی می‌شوند.

کاپلا^۵، جامعه‌شناس امریکایی معتقد است: از آنجا که زنان به سبب طبیعت بچه‌دار شدن خود دائم در حال ورود و خروج به بازار کار هستند؛ زندگی کاری آنان ناپایدار است و این امر سبب فقدان دوام و استمرار در تجربه اندوژی آنان می‌شود (احمدی، ۱۳۸۴: ۵۹).

تبیین‌های نهادی تفاوت‌های جنسی نیز بر کارکردهای متمایز زنان در زاییدن و مراقبت از کودکان تأکید دارند. در این محیط اجتماعی، زنان، تفسیرهای متمایزی از دستاوردها می‌کنند؛ ارزش‌ها و مصالح متفاوتی کسب می‌نمایند؛ در برقراری روابط

1 - Rossie, Alice

2 - Gillian, Carol, 1982

3 - Rafaella Best,

4 - Haidens

5 - Cappella

باز، مهارت بیشتری از خود نشان می‌دهند و بیشتر از مردان، توجه دلسوزانه به دیگران نشان می‌دهند (ریترز، ۱۳۸۰: ص ۴۷۲).

تیبین‌های روان‌شناسی اجتماعی تفاوت‌های جنسی بر دو دسته‌اند: ۱- نظریه‌های پدیده شناختی به معنای وسیع آن ۲- نظریه‌های اجتماعی شدن؛ نظریه‌های پدیده شناختی (گارفینگل^۱، کسلر و مک کنا^۲، لاوز و شوارتز^۳) بر الگوبندی فراگیر دانش پذیرفته شده‌ی ما از واقعیت روزانه به وسیله‌ی مقوله‌های ساده دو شاخه یا نمونه‌سازی‌های مردانگی و زنانگی، بر آن کار مفهومی و مبتنی بر کنش متقابل- که همه‌ی ما برای حفظ این نمونه‌سازی‌ها انجام می‌دهیم- و بر شیوه‌هایی تأکید می‌ورزند که این کار دسته‌جمعی از طریق آنها، عرصه‌ها و سیمای‌های روان‌شناختی متفاوت زنان و مردان را به وسیله‌ی تعریف، تبیین می‌کند؛ اما نظریه‌های اجتماعی شدن (استاکرد و جانسون^۴، ولوم و ریچاردسون^۵) یا بررسی تجربه‌های یادگیری که عموم انسان‌ها به ویژه کودکان را برای نقش‌های جداگانه آماده می‌سازند، نیز تحلیل عرصه‌های نهادی مردانگی و زنانگی، تحلیل‌های نهادی را تکمیل می‌کنند (همان، ۴۷۳-۴۷۲).

متفکرانی نظیر سیمون دوبووار^۶ عقیده دارند که این طبیعت نیست که موجب محدودیت نقش‌های زنان شده، بلکه این نقش‌ها زاییده‌ی مجموعه‌ای از پیش‌داوری‌ها، سنت‌ها و قواعد کهنی بوده که زنان نیز کم و بیش در پیدایی آن شریک و سهیم بوده‌اند (آندره^۷، ۱۳۷۲: ۱۱۵). در کار پلیس مثل سایر مشاغل که ممکن است به قدرت بدنی نیاز داشته یا نداشته باشد؛ انتظار برابری زن و مرد، هدفی اشتباه است؛ زیرا زنان و مردان برابر نیستند و تفاوت‌های آنان باید شناخته شود (32: ۲۰۰۱).

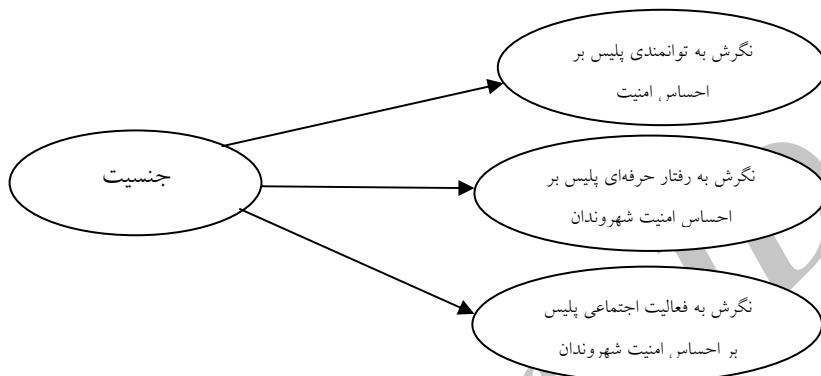
1 - Garfinkel, Harold, 1967
 2 - Mackena, 1978
 3 0 Lavez and Schwarts, 1977
 4 - Johnson, 1980
 5 - Richardson, Wolum, 1981
 6 - Simon De Boir
 7 - Gunedr Frank, Andre

(Westmarland). رفتار مردم در جامعه نشان می‌دهد؛ نقش‌هایی که زنان برعهده می‌گیرند؛ سیال است نه ثابت. وابسته به موقعیت تغییر می‌کند. در شرایط متفاوت ممکن است نقش‌های متفاوتی را بر عهده بگیرند. بنابراین بیش‌ترین چالش‌های موجود در زمینه مشارکت زنان در مشاغل خاص، ناشی از نگرش‌ها و باورهای فرهنگی، اجتماعی و سنت‌های گذشته است.

چارچوب نظری:

گفتنی است؛ تبیین‌های زیست‌شناختی، نهادی و روان‌شناسی اجتماعی مرتبط با جنسیت و نگرش‌های جنسیتی، نشان می‌دهد که بین مردان و زنان تفاوت هست؛ این تفاوت‌ها به تجارب متفاوت و تفسیرها و نگرش‌های متفاوت بین زنان و مردان منجر می‌شود؛ بنابراین از منظر جامعه‌شناسی جنسیت، سه دسته از نظریه‌های نابرابری، ستم‌گری و تفاوت، مطرح شده که در هر یک از این نظریه‌ها، احساس امنیت به شیوه متفاوتی تصور می‌شود. در نظریه‌های مربوط به ستم‌گری و نابرابری، نشان می‌دهد که احساس امنیت زنان کمتر از مردان است، زیرا زنان در این دسته از نظریه‌ها تحت ظلم و ستم مردان واقع شده‌اند؛ اما در نظریه‌های تفاوت، برتری مردان بر زنان و بالعکس مطرح نشده؛ بلکه موقعیت‌های اجتماعی متفاوتی دارند و تفاسیر متفاوتی از موقعیت و پدیده‌های اجتماعی می‌کنند؛ آنان تفاسیر متفاوتی از امنیت دارند که به ویژگی‌های ارزش‌های مردانه و زنانه ایشان برمی‌گردد، بنابراین، پژوهشگر؛ نظریه دسته سوم، یعنی نظریه تفاوت‌های جنسیتی در نگرش را مد نظر قرار داده و این فرضیه را از نظریه تفاوت استنباط کرده است که بین نگرش زنان و مردان مرتبط با موضوع مشترک، تفاوت معناداری مشاهده می‌شود.

نمودار شماره (۱): مدل نظری تحقیق

فرضیه‌های تحقیق:

فرضیه اول: بین جنسیت و نگرش به توانمندی پلیس بر احساس امنیت شهروندان تفاوت معنی داری وجود دارد.

فرضیه دوم: بین جنسیت و نگرش به رفتار حرفه‌ای پلیس بر احساس امنیت شهروندان تفاوت معنی داری وجود دارد.

فرضیه سوم: بین جنسیت و نگرش به فعالیت اجتماعی پلیس بر احساس امنیت شهروندان تفاوت معنی داری وجود دارد.

تعریف نظری و عملیاتی مفاهیم:

در این تحقیق منظور از عملکرد پلیس، توانمندی عملیاتی پلیس، رفتار حرفه‌ای پلیس و فعالیت‌های اجتماعی پلیس است؛ بنابراین عملکرد پلیس به عنوان متغیر وابسته سه بعد دارد:

- ۱- توانمندی پلیس
- ۲- رفتار حرفه‌ای پلیس
- ۳- فعالیت اجتماعی پلیس

الف- تعریف نظری و عملیاتی توانمندی‌های پلیس:

منظور از توانمندی پلیس شامل حضور به موقع در صحنه جرم، توانایی پیشگیری از جرم و دارا بودن امکانات و تجهیزات لازم است. گفتنی است که این بُعد از عملکرد پلیس در قالب دوازده گویه از طریق طیف پنج تایی لیکرت سنجیده شده است.

جدول شماره ۱: گویه های سنجش توانمندی عملیات پلیس

گویه ها	سطح سنجش	دامنه پاسخ ها
۱- رنگ و شکل لباس فرم پلیس	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۲- سرعت عمل پلیس در کشف جرم	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۳- استفاده از امکانات و تجهیزات پیشرفته	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۴- حضور گشت‌های منظم و کافی پتاده پلیس در منطقه	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۵- حضور گشت‌های منظم و کافی سواره (خودروبی و موتوربی) در منطقه	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۶- در دسترس بودن و حضور به موقع پلیس در هنگام نیاز شهروندان	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۷- حضور سریع و به موقع فوریت‌های پلیسی ۱۱۰ در هنگام ضرورت	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۸- سالم سازی محیط‌های عمومی از مجرمان و بزه زندگان نظم و امنیت	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۹- جمع‌آوری متانادان ولگرد از سطح جامعه	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۱۰- اجرای رزم آرایش‌های مفهومی برای پاکسازی مناطق و اماکن آلوده	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۱۱- ورزشدگی و آمادگی جسمانی نیروهای عملیاتی پلیس	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۱۲- جمع‌آوری اراذل و اوباش و مزاحمان توانمیس مردم	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم

ب- تعریف نظری و عملیاتی رفتار حرفه‌ای پلیس:

اخلاق حرفه‌ای پلیس به این معناست که تحقق مسئولیت‌ها و اجرای مأموریت‌ها ایجاب کننده برخورداری از اخلاق ویژه آن شغل است. گفتنی است متغیر رفتار حرفه‌ای پلیس با دوازده گویه از طریق طیف پنج تایی لیکرت سنجیده شده است.

گویه ها	سطح سنجش	دامنه پاسخ ها
۱- تعهد و صحت عمل پلیس در حین انجام وظیفه	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۲- قانونمداری و عمل به ضوابط توسط پلیس در حین ادای وظیفه	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۳- برخورد قاطع پلیس با مجرمان و خلافکاران	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۴- برخورداری نیروهای پلیس از تخصص و آموزش	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۵- خوش رفتاری و متانت در رفتار هنگام برخورد با مردم	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۶- عدم پارتی بازی و دریافت رشوه از سوی مأموران	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۷- رسیدگی به شکایات و انتقادات شهروندان از طریق تلفن ۱۹۷	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۸- کنترل و نظارت سیستمی بر اعمال مجرمان سابقه‌دار	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۹- ایثار و از خودگذشتگی پلیس در انجام وظایف و ماموریت‌های	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۱۰- انگیزه و علاقه‌مندی پلیس در انجام وظایف و ماموریت‌های	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۱۱- توجه به نظرات و خواسته‌های مردم و تکریم ارباب رجوع	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم
۱۲- حساسیت و دقت لازم در انجام ماموریت‌های محوله	ترتیبی	خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم

ج- تعریف نظری و عملیاتی فعالیت‌های اجتماعی پلیس:

فعالیت‌های اجتماعی پلیس به فعالیت‌هایی اطلاق می‌گردد که در تحقق ارتباط بیشتر بین پلیس و مردم صورت می‌گیرد. و هدف آن افزایش اطمینان عمومی و همگانی در خصوص فعالیت‌های پلیس و ارتقای آموزش‌های اجتماعی، ارشادی و دادن آگاهی‌های لازم برای بستر سازی و پیشگیری از جرایم و آسیب‌های اجتماعی است. گفتنی است که متغیر فعالیت‌های اجتماعی پلیس با دوازده گویه از طریق طیف پنج تایی لیکرت سنجیده شده است.

جدول شماره ۳: گویه‌های سنجش فعالیت‌های اجتماعی پلیس

دامنه پاسخ ها	سطح سنجش	گویه ها
خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم	ترتیبی	۱- مصاحبه‌های مطبوعاتی و رسانه‌ای فرماندهان پلیس در خصوص پیش‌گیری اجتماعی
خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم	ترتیبی	۲- اطلاع رسانی به موقع وقایع و حوادث مهم جنایی مثل حادثه پاکدشت
خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم	ترتیبی	۳- راه اندازی سایت پلیس و ارائه آخرین اخبار و اطلاعات انتظامی، اجتماعی مورد نیاز
خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم	ترتیبی	۴- تولید و نمایش فیلم‌ها و انیمیشن‌های پلیسی
خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم	ترتیبی	۵- برگزاری نمایشگاه‌های عمومی و تخصصی برای آگاه‌سازی و تعامل با جامعه از سوی
خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم	ترتیبی	۶- دادن آموزش‌های مورد نیاز جوانان و دانش آموزان از سوی پلیس جهت پیش‌گیری
خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم	ترتیبی	۷- انتشار روزنامه و نشریه از سوی پلیس در جهت آموزش و آگاه‌سازی انتظامی و اجتماعی
خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم	ترتیبی	۸- مشارکت و تعامل با سازمان‌ها و ادارات دولتی و غیردولتی در راستای برقراری نظم و
خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم	ترتیبی	۹- برگزاری همایش و نشست‌های علمی پلیس با نخبگان و مراکز دانشگاهی
خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم	ترتیبی	۱۰- بکارگیری اقشار و گروه‌های مردمی برای حفظ نظم و امنیت مانند نگهبان محله
خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم	ترتیبی	۱۱- پژوهش و انتشار مطالعات علمی در خصوص امنیت اجتماعی برای ارتقای آگاهی‌های
خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم	ترتیبی	۱۲- نظرسنجی از مردم و توجه به آن در خصوص آسیب‌ها، جرایم و نقش نیروی انتظامی

اعتبار (روایی) ^۱ مقیاس‌ها:

اعتبار مقیاس‌ها (وسایل اندازه‌گیری) و گویه‌های آن از طریق اعتبار صوری تأیید شده و به این معناست که اعتبار گویه‌هایی که برای متغیر وابسته در نظر گرفته شده، در تحقیقات قبل به اثبات رسیده و در پژوهش‌های گوناگون از آن استفاده شده‌است؛ علاوه بر آن، گویه‌ها (معرف‌ها) به تأیید صاحب‌نظران رسیده است.

پایایی ^۲ مقیاس‌ها:

برای سنجش پایایی شاخص‌های تحقیق از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده و به این منظور سی پرسشنامه قبل از اجرای نهایی تکمیل شده و میزان آلفای کرونباخ و همبستگی درونی بین شاخص‌ها و متغیرها مورد سنجش قرار گرفته، که به میزان ۷۰ درصد در سطح قابل قبولی تأیید شده است.

روش تحقیق: روش تحقیق از نوع پیمایشی است.

جامعه آماری: جامعه آماری^۱ در این پژوهش دربرگیرنده کلیه افرادی است که در زمان پژوهش ساکن مناطق تهران بودند و در ضمن سن آنان بیش از شانزده بوده است.

تعیین حجم نمونه: برای تعیین حجم نمونه با دراختیار داشتن حجم جامعه آماری از معادله نمونه‌گیری استفاده شد که در این پژوهش ۹۸۰ تن خواهد بود.

روش نمونه‌گیری:

چنانچه در یک جامعه آماری، متغیری تفکیک جمعیت را به صورتی بسیار ناهمگن موجب شده باشد، به ناچار باید در آغاز، جامعه آماری بر اساس آن تقسیم و در درون هر قسمت نمونه‌ای متناسب برگزیده شود (ساروخانی، ۱۳۸۱: ۱۶۳). در نمونه‌گیری طبقه‌ای، جامعه به گروه‌های همگن و هر گروه از افراد با ویژگی‌های مشابه و متجانس تقسیم می‌شوند. پس از آنکه جامعه به گروه‌های همگن یا زیرگروه‌ها تقسیم شد؛ نسبت هر گروه به جامعه محاسبه می‌شود و سپس نسبت محاسبه شده در هر گروه به حجم نمونه ضرب می‌شود. به این طریق، محقق مطمئن می‌شود که زیر گروه‌ها با همان نسبتی که در جامعه هستند، به همان نسبت نیز در نمونه به عنوان نماینده جامعه حضور دارند (صمدیان، ۱۳۸۸: ۷۶). بر این اساس و با توجه به اهمیت مناطق گوناگون تهران و ناهمگنی جمعیت این مناطق شهری، ۲۲ منطقه به مثابه طبقات گوناگون جامعه، با توجه به تناسب جمعیت، شمار افراد گزینش شونده در هر منطقه به طور متناسب در قسمت توصیف داده‌ها در جدول مربوط به مناطق گوناگون شهرداری به تناسب، گزینش شده‌اند که این نوع از روش نمونه‌گیری حاضر را، روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی شده متناسب می‌نامند.

افراد در مناطق گوناگون تهران که بر اساس درصد فراوانی سهمیه‌بندی شده به سؤالات پرسشنامه پاسخ دادند. در جدول زیر نشان داده شده که بیشترین

پاسخ‌گویان از منطقه شهرداری ۴ (۱۴/۹ درصد) و کم‌ترین پاسخ‌گو نیز از منطقه شهرداری ۹ (۰/۹ درصد) بوده‌اند.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها:

اطلاعات جمع‌آوری با استفاده از نرم افزار آماری SPSS استخراج و تحلیل شد تکنیک آماری استفاده شده در این تحلیل عبارت‌اند از: آزمون t - یک نمونه‌ای^۱ و آزمون علامت^۲

تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو مرحله به این شرح انجام می‌گیرد:

مرحله اول - در این مرحله هر یک از متغیرها به صورت تحلیل تک متغیره، یعنی بر اساس فراوانی، درصد اعتبار و برخی از متغیرها نیز به صورت نمودار ستونی تجزیه و تحلیل شده است.

مرحله دوم - در این مرحله به منظور آزمون فرضیه‌های تحقیق، هریک از متغیرهای مستقل به صورت دو به دو با متغیر وابسته، بر اساس آزمون‌های آماری فریدمن و با توجه به سطوح سنجش آنها تجزیه تحلیل شده‌اند.

توصیف داده‌ها

در توصیف داده‌ها در دو بخش الف) جنسیت پاسخ‌گویان و ب) نگرش شهروندان به نقش‌های پلیسی مؤثر بر احساس امنیت شهروندان مطالعه می‌شود.

بخش ۱) جنسیت پاسخ‌گویان

جدول زیر نشان می‌دهد که حدود ۵۳/۶ درصد، یعنی ۵۱۳ تن از پاسخ‌گویان مرد و ۴۶/۴ درصد، یعنی ۴۴۴ تن زن بوده است.

جدول شماره (۴): توزیع فراوانی و درصد معتبر جنسیت

جنس	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر	درصد تجمعی
مرد	۵۱۳	۵۳/۶	۵۳/۶	۵۳/۶

زن	۴۴۴	۴۶/۳	۴۶/۴	۱۰۰/۰
جمع	۹۵۷	۹۹/۹	۱۰۰/۰	

بخش ۲) نگرش شهروندان به نقش‌های پلیسی مؤثر بر احساس امنیت شهروندان

با توجه به آنکه موضوع مقاله با عنوان «بررسی تأثیر عملکرد پلیس بر احساس امنیت از نظر شهروندان» مطالعه شده است؛ لذا در سطح توصیف داده‌ها، عملکرد پلیس در سه بُعد: بُعد اول، «توانمندی‌های پلیس»؛ بُعد دوم، «رفتار حرفه‌ای پلیس» و در بُعد سوم، «فعالیت‌های اجتماعی پلیس»؛ به صورت مجزا مطالعه شده است.

الف) توانمندی پلیس

دوازده شاخص (گویه) به عنوان «توانمندی‌های پلیس»؛ از نظر پاسخگویان در ایجاد احساس امنیت شهروندان تهرانی ارزشیابی شده است. به طور کلی این بررسی نشان می‌دهد که پاسخ‌گویان، دوازده گویه را در سطح چشم‌گیر و بسیار چشم‌گیر ارزشیابی نموده‌اند. از میان دوازده گویه، پنج گویه زیر از اهمیت و اولویت بیشتری برخوردار بودند که به این شرح است:

۱. جمع‌آوری معتادان و لگرد و تابلو از سطح جامعه با ۶۴/۷ درصد؛
۲. جمع‌آوری اراذل و اوباش و مزاحمان نوامیس مردم با ۶۰/۴ درصد؛
۳. حضور سریع و به موقع فوریت‌های پلیسی ۱۱۰ در هنگام ضرورت با ۵۸/۶ درصد؛
۴. سرعت عمل پلیس در کشف جرم با ۵۸/۳ درصد؛
۵. در دسترس بودن و حضور به موقع پلیس در هنگام نیاز شهروندان با ۵۶/۹ درصد.

بنابراین با توجه به پنج گویه یاد شده می‌توان گفت که جمع‌آوری گروه‌های معتاد و اراذل و اوباش از سطح جامعه با حضور به موقع و سرعت عمل پلیس، احساس

امنیت شهروندان تهرانی را گسترش داده است؛ لذا با توجه با این نتیجه تحقیق، می توان گفت که حرکت عملیات های ویژه پلیسی در جهت جمع آوری اراذل و اوباش از منظر شهروندان تهرانی حرکتی مثبت تلقی شده است.

اما گویه هایی که از نظر شهروندان تهرانی به عنوان «توانمندی و کارآمدی پلیس» نقش کمتری در احساس امنیت داشته اند، به ترتیب اولویت به شرح زیر است:

۱. رنگ و شکل لباس پلیس با ۲۷/۴ درصد؛

۲. ورزشی و آمادگی جسمانی نیروهای عملیاتی پلیس با ۴۳/۱ درصد؛

۳. اجرای رزمایش مقطعی برای پاکسازی مناطق و اماکن آلوده با ۴۳/۲ درصد.

بنابراین سه گویه یاد شده نشان می دهد که ظاهر پلیس و اجرای رزمایش مقطعی، نمی تواند به عنوان معیار اصلی توانمندی های پلیس به شمار آید؛ بلکه توانمندی پلیسی در جامعه باید بنیادین و مستمر باشد. نگرش پاسخگویان به طور کلی نسبت به پلیس در ایجاد احساس امنیت شهروندان، به شرح زیر می باشد: ۵۲/۱۵ در صد از پاسخگویان اظهار داشتند که توانمندی عملیاتی پلیس بر افزایش احساس امنیت، تأثیر فراوان داشته است؛ ۳۰/۸۷ درصد زیاد، ۱۱/۹۵ در صد متوسط، ۲/۷۸ درصد کم، ۲/۲۵ درصد خیلی کم، البته گفتنی است که جمع آوری معتادان، حضور به موقع فوریت های پلیس ۱۱۰، جمع آوری اراذل و اوباش، سرعت عمل پلیس، حضور گشت های منظم و کافی از گویه های این شاخص محسوب می شود. در نتیجه توانمندی عملیاتی پلیس ۸۳/۰۲ در صد بر احساس امنیت اثر داشته است.

ب) رفتار حرفه ای پلیس

اخلاق حرفه ای، اخلاقی منبعث و مرتبط با شغل و حرفه ای معین است؛ به این معنا که اجرای مسئولیت ها و اجرای مأموریت ها ایجاب کننده برخورداری از اخلاق ویژه ای است که آن را اخلاق حرفه ای می نامند. در این تحقیق، اخلاق و رفتار حرفه ای پلیس

با شاخص‌هایی چون ۱- دارا بودن دانش حرفه‌ای و مهارت تخصصی، ۲- برخورداری از آموزش پیشرفته، ۳- دارا بودن اصول اخلاقی، ۴- فرهنگ کاری و حرفه‌ای، ۵- دارا بودن حُسن شهرت اجتماعی و ۶- اعتبار عمومی سنجیده می‌شود.

دوازده شاخص (گویه) به عنوان «رفتار حرفه‌ای پلیس» از نظر پاسخگویان در ایجاد احساس امنیت شهروندان تهرانی ارزشیابی شده است؛ به طور کلی این متغیر نشان داده که پنج گویه زیر از مهم‌ترین گویه‌هایی است که از منظر شهروندان تهرانی در احساس امنیت آنان تأثیر فراوان داشته است. این پنج گویه به ترتیب اولویت در احساس امنیت شهروندان، در سطح خیلی زیاد ارزشیابی شده است، که شامل:

۱. قانون مداری و عمل به ضوابط به همت پلیس در حین ایفای وظیفه با ۵۷ درصد؛

۲. برخورد قاطع پلیس با مجرمان و خلافکاران با ۵۴/۸ درصد؛

۳. برخورداری نیروهای پلیس از تخصص و آموزش‌های حرفه‌ای با ۵۲/۷ درصد؛

۴. فقدان پارتی بازی و دریافت رشوه از سوی مأموران پلیس با ۵۱/۴ درصد؛

۵. حساسیت و دقت لازم در اجرای مأموریت‌های محول شده با ۵۰/۳ درصد.

بنابراین شهروندان تهرانی از پلیس می‌خواهند که در مأموریت‌های خود با عمل به قانون و ضوابط، برخورد قاطع و پارتی بازی نکردن با مجرمان و خلافکاران برخورد کنند. به طور کلی، نظر پاسخگویان نسبت به رفتار حرفه‌ای پلیس به عنوان یکی از ابعاد عملکرد پلیس، به شرح زیر می‌باشد: ۴۸/۰۷ درصد از پاسخ‌گویان اظهار داشتند که رفتار حرفه‌ای پلیس بر افزایش احساس امنیت تأثیری چشم‌گیر داشته است؛ ۳۳/۷۶ درصد زیاد، ۱۳/۳۲ درصد متوسط، ۲/۷۷ درصد کم، ۲/۵۸ درصد خیلی کم. در نتیجه ۸۱/۸۳ درصد پاسخگویان رفتار حرفه‌ای پلیس را در ایجاد احساس امنیت شهروندان بسیار زیاد و زیاد ارزیابی کرده‌اند.

ج) فعالیتهای اجتماعی پلیس:

فعالیت‌های اجتماعی پلیس به فعالیت‌هایی اطلاق می‌شود که در تحقق ارتباط بیش‌تر پلیس و مردم صورت می‌گیرد و هدف آن، افزایش اطمینان عمومی و همگانی در خصوص فعالیت‌های پلیس است. در این تحقیق منظور از فعالیت‌های اجتماعی پلیس افزایش ارتباط پلیس با جامعه و اطمینان بخشی به مردم (کاهش ترس شهروندان) از طریق پخش برنامه‌های ارشادی از رسانه‌هاست.

دوازده شاخص (گویه) به عنوان «فعالیت‌های اجتماعی پلیس»، از نظر پاسخگویان در ایجاد احساس امنیت شهروندان تهرانی ارزشیابی شده است. این متغیر نشان داده که موارد زیر از مهم‌ترین گویه‌هایی است که از منظر شهروندان تهرانی در احساس امنیت آنان تأثیر فراوان داشته است؛ اگر بخواهیم از میان این گویه‌ها، مهم‌ترین را انتخاب نماییم؛ چهار گویه زیر به ترتیب اولویت در احساس امنیت شهروندان، در سطح خیلی زیاد ارزشیابی شده است.

۱. اطلاع رسانی به موقع وقایع و حوادث مهم جنایی مثل حادثه پاکدشت با

۵۱/۷ درصد؛

۲. دادن آموزش‌های مورد نیاز جوانان و دانش‌آموزان با همت پلیس در خصوص

پیشگیری اجتماعی رفتارهای پرخطر، محافظت از خود و... با ۴۵/۲ درصد؛

۳. نظرسنجی از مردم و توجه به آن به همت پلیس (نظیر آسیب‌ها، جرایم و

عملکرد نیروی انتظامی) با ۴۱/۶ درصد؛

۴. راه اندازی سایت (پایگاه) پلیس و دادن آخرین اخبار اطلاعات انتظامی،

اجتماعی مورد نیاز جامعه با ۴۰/۹ درصد.

بنابراین، آنچه شهروندان تهرانی در حوزه فعالیت‌های اجتماعی از پلیس می‌خواهند؛ حاکمیت یک سازمان آگاهی دهنده و اطلاع رسان از وقایع، آسیب‌ها و جرایم در سطح جامعه است. این مطلب به این معناست که خود شهروندان برای رسیدن به احساس امنیت بیش‌تر، حاضرند از مسائل اجتماعی آگاهی یابند؛ لذا بر این اساس پلیس با آموزش همگانی و آگاهی دادن از شیوه‌های مجرمانه، فرصت ارتکاب جرم را

تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق و آزمون فرضیات

جهت تأیید یا رد فرضیات از دو آزمون t - یک نمونه‌ای (One Sample - Test) و آزمون علامت (Sign Test) استفاده شده است. دلیل استفاده توأم از دو آزمون برای هر فرضیه این است که چون داده‌ها کیفی بوده و استفاده از آزمون‌های پارامتری ممکن است نتایج را خدشه‌دار کند، سعی کردیم از آزمون ناپارامتری علامت نیز در کنار آزمون t - یک نمونه‌ای استفاده کنیم و فرضیه را با اطمینان و توان بیش‌تری رد یا قبول نماییم.

فرضیه اول: بین جنسیت و نگرش به توانمندی پلیس بر احساس امنیت شهروندان تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

جهت آزمون این فرضیه، از آزمون من ویتنی (Man - whitney) که معادل ناپارامتری آزمون (t - دو نمونه مستقل) است، استفاده کرده‌ایم.

با توجه به نتایج به‌دست آمده از جداول فرضیه اول، درمی‌یابیم که زنان با میانگین رتبه‌ای $509/30$ در مقایسه با مردان با میانگین $452/77$ اعتقاد بیش‌تری به تأثیر توانمندی عملیاتی پلیس بر احساس امنیت شهروندان دارند.

جدول شماره (۵): نگرش جنسیت به تأثیر توانمندی عملیاتی پلیس بر احساس

امنیت

جنس	مجموع رتبه‌ها	میانگین رتبه‌ها	فراوانی
مرد	۲۳۲۲۷۲/۵۰	۴۵۷/۷۷	۵۱۳
زن	۲۲۶۱۳۰/۵۰	۵۰۹/۳۰	۴۴۴
جمع			۹۵۷

با توجه به مقدار آماره من ویتنی $U = 100431/5$ و آماره $Z = 3/160$ و سطح معناداری $Sig = 0/002$ با اطمینان ۹۹ درصد اختلاف مشاهده شده ما بین میانگین رتبه‌ها واقعی است و ظاهری نبوده است.

جدول شماره (۶): استفاده از آزمون‌های آماری در خصوص فرضیه اول

فرضیه شماره ۱	
۱۰۰۴۳۱/۵	آماره من ویتنی - U
۲۳۲۲۷۲/۵	W- ویلکاکسون
- ۳/۱۶۰	Z
۰/۰۰۲	سطح معناداری

گفتنی است که جدول یاد شده نشان می‌دهد که تفاوت نگرش مردان و زنان در ارتباط با تأثیر توانمندی عملیاتی پلیس بر احساس امنیت شهروندان، با اطمینان ۹۹ درصد معناداری است.

فرضیه دوم: بین جنسیت و نگرش به رفتار حرفه‌ای پلیس بر احساس امنیت شهروندان تفاوت معنی داری وجود دارد.

با ملاحظه نتایج به دست آمده از جداول برای فرضیه دوم، زنان با میانگین رتبه (۴۹۶/۹۹) در قیاس با مردان با میانگین (۴۶۳/۴۳)، میزان تأثیر رفتار حرفه‌ای پلیس در احساس امنیت شهروندان را بیشتر ارزشیابی کرده‌اند.

جدول شماره (۷): نگرش جنسیت در خصوص تأثیر رفتار حرفه‌ای پلیس بر احساس امنیت

جنس	فراوانی	میانگین رتبه‌ها	مجموع رتبه‌ها
مرد	۵۱۳	۴۶۳/۴۳	۲۳۷۷۴۰/۰۰
زن	۴۴۴	۴۹۶/۹۹	۲۲۰۶۶۳/۰۰
جمع	۹۵۷		

جدول شماره (۸): استفاده از آزمون‌های آماری در خصوص فرضیه دوم

فرضیه شماره ۲	
۱۰۵۸۹۹/۰	U- من ویتنی
۲۳۷۷۴۰/۰	W- ویلکاکسون
- ۱/۸۷۵	Z

۰/۰۶۱	سطح معناداری
-------	--------------

گفتنی است که جدول یاد شده نشان می‌دهد که تفاوت نگرش مردان و زنان در خصوص تأثیر رفتار حرفه‌ای پلیس بر احساس امنیت شهروندان، با اطمینان ۹۴ درصد معنادار است.

همچنین با توجه به مقدار آماره $U = 105899$ (من ویتنی) U Man-whitney و همچنین آماره $Z = 1/875$ و سطح معناداری $Sig = 0/061$ با اطمینان ۹۰ درصد تفاوت مشاهده شده ما بین میانگین رتبه‌ها واقعی بوده و ظاهری نمی‌باشد.
- توجه کنید چون سطح معناداری از $0/05$ بیشتر است، لذا سطح اطمینان نیز کاهش یافته است.

فرضیه سوم: بین جنسیت و نگرش به فعالیت اجتماعی پلیس بر احساس امنیت شهروندان تفاوت معنی داری وجود دارد.

با توجه به مقادیر به‌دست آمده از جداول فرضیه سوم گروه زنان با میانگین $50/109$ در قیاس با مردان با میانگین $459/88$ تأثیر فعالیت‌های اجتماعی پلیس در استقرار امنیت در شهروندان را بیشتر برآورد نموده‌اند.

جدول شماره (۹): نگرش جنسیت در خصوص تأثیر فعالیت‌های اجتماعی پلیس بر

احساس امنیت

جنس	مجموع رتبه‌ها	میانگین رتبه‌ها	فراوانی	مجموع رتبه‌ها
مرد	۲۳۵۹۱۷/۵۰	۴۵۹/۸۸	۵۱۳	۲۳۵۹۱۷/۵۰
زن	۲۲۲۴۸۵/۵۰	۵۰۱/۰۹	۴۴۴	۲۲۲۴۸۵/۵۰
جمع			۹۵۷	

همچنین با توجه به مقدار آماره $U = 104075$ و آماره $Z = 2/303$ و سطح معناداری $Sig = 0/021$ ، می‌توان با اطمینان ۹۵ درصد بیان کرد که تفاوت مشاهده شده بین میانگین رتبه‌ها واقعی بوده و ظاهری نبوده است.

جدول شماره (۱۰): استفاده از آزمون‌های آماری در خصوص فرضیه سوم

فرضیه سوم	
۱۰۴۰۷۶/۵	U- من ویتنی
۲۳۵۹۱۷/۵	W- ویلکاکسون
- ۲/۳۰۳	Z
۰/۰۲۱	سطح معناداری

جدول یاد شده نشان می‌دهد که تفاوت نگرش مردان و زنان در خصوص تأثیر فعالیت‌های اجتماعی پلیس بر احساس امنیت شهروندان، با اطمینان ۹۵ درصد معناداری بوده است.

بنابراین با توجه به اینکه بین زنان و مردان در خصوص نگرش آنان به ابعاد نقش‌های پلیس (توانمندی پلیس، رفتار حرفه‌ای پلیس و فعالیت‌های اجتماعی پلیس) در احساس امنیت شهروندان تفاوت معناداری دیده می‌شود، فرضیه اصلی تأیید شده است.

خلاصه و نتیجه‌گیری:

به طور کلی، داده‌های یاد شده در چند بُعد مهم شایان مفهوم سازی و تفسیرند:

- نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که شهروندان، پلیس را بیش‌تر به عنوان نیرویی حاضر و فعال در برخورد با جرایم، سالم سازی محیط‌های عمومی، جمع‌آوری معتادان ولگرد و اراذل و اوباش و امثال آن می‌پذیرند و حضور و نقش پلیس در مراکز تحقیقاتی و علمی، در مرتبه بعدی قرار می‌گیرد؛ زیرا وظیفه اصلی پلیس حفظ امنیت است. این امر به معنای انتظار از نقش‌ها و جامعه‌پذیری نقش‌ها و تمایزپذیری نقش‌ها در جامعه روبه پیشرفت و توسعه است.

۲. نتایج به دست آمده نشان داده است که شهروندان، پلیس را در قالب نیرویی که امنیت شهروندان را در جامعه تأمین می‌کند در حد زیاد و خیلی زیاد قبول دارند و انتظار دارند که نه فقط پلیس باید به وظایف خود عمل کند؛ بلکه باید به شکایات و خواسته‌های مردم نیز توجه ویژه نشان دهد.

۳. همچنین شهروندان از پلیس می‌خواهند که ویژگی‌های مثبت داشته باشند؛ به این معنا که پلیس به عنوان نیروی حاضر، فعال، حساس، منظم، قاطع، متخصص، خوش رفتار، ورزیده و ناظر بر اعمال مجرمان باشد تا شهروندان در جامعه احساس امنیت کنند.

به طور کلی، توصیف داده‌ها در خصوص نگرش پاسخ‌گویان در خصوص تأثیر عملکرد پلیس و هر یک از ابعاد آن در احساس امنیت، نشان داده است که:

الف) ۸۲ درصد شهروندان تهرانی در حد زیاد و بسیار زیاد معتقدند که رفتار حرفه‌ای پلیس بر احساس امنیت شهروندان جامعه تأثیری مثبت دارد.

ب) ۷۱ درصد شهروندان تهرانی در حد زیاد و بسیار زیاد معتقدند که فعالیت‌های اجتماعی پلیس در احساس امنیت شهروندان جامعه تأثیری مثبت دارد.

ج) ۸۳ درصد شهروندان تهرانی در حد زیاد و بسیار زیاد معتقدند که توانمندی پلیس بر احساس امنیت شهروندان جامعه تأثیری مثبت دارد.

د) به طور کلی ۷۸ درصد شهروندان تهرانی در حد زیاد و بسیار زیاد معتقدند که عملکرد پلیس در احساس امنیت شهروندان جامعه تأثیری مثبت دارد.

نتایج تحلیل داده‌های مربوط به فرضیه اصلی تحقیق نشان می‌دهد که بین نگرش زنان و مردان در خصوص تأثیر هر یک از ابعاد نقش‌های پلیس، یعنی توانمندی پلیس، فعالیت‌های اجتماعی پلیس و رفتار حرفه‌ای پلیس بر احساس امنیت شهروندان، تفاوت معناداری دیده می‌شود، بنابراین، این نظریه جامعه‌شناسی جنسیت که بر تفاوت‌های جنسیتی در نگرش تأکید کرده؛ مورد تأیید است؛ لذا در فرضیه اصلی تحقیق بین نگرش زنان و مردان در خصوص موضوع مشترک یعنی

تأثیر نقش‌های پلیس بر احساس امنیت شهروندان تفاوت معناداری مشهود است که به لحاظ علمی این تفاوت نگرشی جنسیت تحت تأثیر عواملی نظیر: زیست‌شناختی، نهادی، روان‌شناسی اجتماعی است.

پیشنهادها:

با توجه به نتایج به‌دست آمده، ضرورت دارد که مسئولان و برنامه‌ریزان ناجا در خصوص تکریم و احترام شخصیت شهروندان و با توجه به نظریات و خواسته‌های آنان، در برنامه‌ریزی‌های کوتاه مدت و بلند مدت به اصول اساسی زیر توجه ویژه مبذول دارند.

۱. با توجه به اهمیت عوامل اخلاق حرفه‌ای پلیس زن، شایسته است مسئولان طرح و برنامه، آموزش و پشتیبانی نیروی انتظامی، اهتمام و سرمایه‌گذاری ویژه‌ای در بخش منابع سازمانی به‌کار بگیرند تا در جهت تقویت و توسعه اخلاق حرفه‌ای پلیس زنان، که امروزه یکی از ضرورت‌های سازمان‌ها در افزایش کیفیت و اجرای صحیح و دقیق کار، قانون‌مندی و جلب نظر مردم است، گام بردارند.
۲. اقداماتی در جهت درونی شدن روح قانون در پلیس زن با آموزش‌های مستمر در مقاطع و مراحل تحصیلی و آموزشی و همچنین به‌صورت عملی و اجرایی در کلیه مراحل مأموریتی تحقق یابد (برخورد قانونی با کارکنان متخلف، تشویق کارکنان قانون‌مدار و مجریان صادق محقق شود).
۳. نیاز به حضور به موقع پلیس ۱۱۰ و در دست بودن آن از نظر شهروندان، به عنوان تکیه‌گاه امنیتی مطرح است. علاوه بر خدمات دهی پلیس ۱۱۰، باید در تقویت و توسعه این نظام، فرایند آن بررسی و ارزشیابی شود و نقاط ضعف آن به حداقل برسد و همچنین نیاز مردم به دسترس بودن پلیس از نظر فرهنگی در جامعه ایران در تحقیقات آینده‌مدار بررسی قرار گیرد.
۴. شایسته است تجهیزات و لوازم و روش‌های اجرای مأموریت پلیس زن در برقراری نظم و امنیت را ارتقا بخشند و همزمان با فناوری روز پیش ببرند و از کمیّت به کیفیت تبدیل نمایند.

منابع:

- احمدی، حبیب (۱۳۸۴). جامعه‌شناسی انحرافات. تهران: انتشارات سمت.
- ایسپا (۱۳۸۲). بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی از دیدگاه شهروندان تهرانی، مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران وابسته به جهاد دانشگاهی دانشگاه تهران.
- ریتزر، جورج (۱۳۸۰). نظریه‌های جامعه‌شناسی در دوران معاصر، تهران: انتشارات سمت.
- ساروخانی، باقر (۱۳۸۱). روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی، جلد اول، اصول و مبانی. تهران: انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- صمدیان، منیرالسادات (۱۳۸۸). دانستنی‌های آماری برای مدیران تحقیقاتی، سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا.
- طرح ملی (۱۳۸۲). ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان، یافته‌های پیمایش در ۲۸ استان کشور، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- قمری گیوی، حسین (۱۳۸۶). بررسی میزان نگرش فمینیستی در زنان مجرم و غیرمجرم، تهران: انتشارات معاونت اجتماعی و ارشاد ناجا.
- معاونت اجتماعی ارشاد فاتب (۱۳۸۳). بررسی میزان احساس امنیت ساکنین حاشیه کلانشهر تهران، گزارش نظرسنجی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران.
- معاونت امنیتی و انتظامی وزارت کشور (۱۳۷۶). همایش توسعه و امنیت عمومی، توسعه و امنیت عمومی، دفتر امور امنیتی و انتظامی وزارت کشور.
- معاونت اجتماعی ناجا (۱۳۸۲). بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی از دیدگاه شهروندان تهرانی، گزارش نظرسنجی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران.

- نجیبی، مریم (۱۳۸۲). شناسایی مشکلات امنیتی - اجتماعی زنان در روابط شهری، مطالعه موردی شهر تهران. دفتر امور بانوان وزارت کشور.
- هاشمی، سید محمد (۱۳۸۳). مجموعه مقالات حقوق بشر و مفاهیم مساوات، انصاف و عدالت، ج ۱، تهران: انتشارات دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.

انگلیسی

Westmarland, L. and Yearley, S. (2001). Unintended Outcomes Of Police Selection Procedures: A Study Of Rationality In Action. *Police Research And Management*, Vol. 5, N. 1.

Archive of SID